

POSTANOWIENIE

Dnia 9 kwietnia 2019 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jerzy Kuźniar (przewodniczący)

SSN Beata Gudowska

SSN Halina Kiriło (sprawozdawca)

w sprawie z powództwa A.W.

przeciwko G.P.

o sprostowanie świadectwa pracy i wynagrodzenie,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń

Spółecznych w dniu 9 kwietnia 2019 r.,

zażalenia powoda na postanowienie Sądu Okręgowego [...] w W.

z dnia 5 września 2018 r., sygn. akt VII Pa [...],

1. uchyla zaskarżone postanowienie;

2. przyznaje od Skarbu Państwa - Sądu Rejonowego dla [...] w W. na rzecz radcy prawnego P.W. kwotę 1.350 (tysiąc trzysta pięćdziesiąt) złotych tytułem zwrotu kosztów nieopłaconej pomocy prawnej świadczonej na rzecz powoda z urzędu w postępowaniu zażaleniowym, powiększoną o stawkę podatku od towarów i usług.

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy [...] w W. postanowieniem z dnia 5 września 2018 r. oddalił wniosek powoda A.W. o przywrócenie terminu do złożenia wniosku o sporządzenie na piśmie i doręczenie uzasadnienia wyroku tego Sądu z dnia 6 marca 2018 r. oraz odrzucił wniosek o sporządzenie na piśmie i doręczenie uzasadnienia tegoż wyroku.

W motywach postanowienia wskazano, że Sąd Okręgowy [...] w W. wyrokiem z dnia 6 marca 2018 r. oddalił apelację powoda od wyroku Sądu Rejonowego dla [...] w W. z dnia 31 października 2017 r. Zawiadomienie o terminie rozprawy zostało wysłane do powoda w dniu 13 lutego 2018 r., a następnie było awizowane w dniu 19 lutego 2018 r. i ponownie w dniu 27 lutego 2018 r. Adresat odebrał przesyłkę w dniu 5 marca 2018 r., na jeden dzień przed terminem rozprawy. Powód nie stawiał się na rozprawie, nie wnosił o jej odroczenie i nie usprawiedliwiał swojej nieobecności. W dniu 23 marca 2018 r. powód zapoznał się z aktami sprawy i złożył wniosek o wydanie mu kopii protokołu oraz wyroku z dnia 6 marca 2018 r., a w dniu 28 marca 2018 r. nadał na poczcie pismo zawierające wniosek o ustanowienie pełnomocnika z urzędu celem wywiedzenia skargi kasacyjnej. Postanowieniem Sądu Rejonowego [...] w W. ustanowiono dla powoda pełnomocnika z urzędu. W dniu 3 lipca 2018 r. poinformowano pełnomocnika, że powód nie składał wniosku o sporządzenie uzasadnienia wyroku a jedynie wniosek o wstrzymanie wykonalności orzeczenia.

W dniu 3 lipca 2018 r. pełnomocnik powoda nadał na poczcie wniosek o przywrócenie terminu do złożenia wniosku o sporządzenie uzasadnienia wyroku i wniosek o sporządzenie na piśmie i doręczenie uzasadnienia wyroku. W uzasadnieniu wniosku podkreślono, że powód otrzymał zawiadomienie o rozprawie na jeden dzień przed jej terminem i wobec tego nie mógł stawić się w Sądzie, gdyż zajmował się chorą matką. Nie został też poinformowany o możliwości zaskarżenia wyroku oraz o konieczności wystąpienia w tym celu z wnioskiem o doręczenie odpisu wyroku wraz z uzasadnieniem. Powód, jako przyczynę opóźnienia w złożeniu wniosku o sporządzenie uzasadnienia wyroku, wskazał swoją niewiedzę i brak stosownego pouczenia przez Sąd.

Zdaniem Sądu Okręgowego, pełnomocnik powoda nie wykazał, że jego mandant bez własnej winy spóźnił się ze złożeniem wniosku o sporządzenie i doręczenie uzasadnienia wyroku. Powód został bowiem zawiadomiony o terminie rozprawy. Nawet jeśli zawiadomienie odebrał z poczty na jeden dzień przed terminem rozprawy, miał możliwość telefonicznie przekazać wniosek o odroczenie rozprawy w związku z koniecznością zapewnienia opieki swojej matce i złym samopoczuciem. Ponadto, bezpośrednio po terminie rozprawy powód mógł

telefonicznie zasięgnąć informacji o wyniku sprawy. Z wyjaśnień przedstawionych przez pełnomocnika powoda nie wynika, kiedy ustała przyczyna uniemożliwiająca powodowi złożenie wniosku o sporządzenie uzasadnienia wyroku. Powód w dniu 22 lub 23 marca 2018 r. zapoznał się z aktami sprawy. Można więc przyjąć, że w tych dniach mógł podjąć czynności procesowe. Choć powód zapoznał się z treścią orzeczenia, nie złożył wniosku o sporządzenie jego uzasadnienia. Podjął inne działania. W terminie 7 dni od tej daty nie wpłynął wniosek o sporządzenie i doręczenie uzasadnienia wyroku. Nawet przyjmując, że powód nie zna się na prawie i nie wiedział, jakie czynności podjąć, mógł zasięgnąć porady prawnej. Osoba należycie dbająca o własne interesy powinna sprawnie podejmować czynności zmierzające do osiągnięcia zamierzonego celu. Powód nie zgadzając się z treścią orzeczenia Sądu Okręgowego powinien bezzwłocznie zasięgnąć porady prawnej. Tym bardziej, że podjął on pewne czynności przewidziane prawem. Złożył bowiem wniosek o ustanowienie pełnomocnika z urzędu, sporządzony w sposób formalnie prawidłowy i zawierający rzeczową argumentację. Ponadto, złożył wniosek o wstrzymanie wykonalności wyroku. Okoliczności te świadczą o tym, że powód posiada pewną wiedzę prawniczą lub skorzystał z pomocy osoby trzeciej. Niezależnie od tego, która z tych sytuacji zaistniała, powód miał możliwość dokonania czynności choćby w terminie 7 dni od daty zapoznania się z aktami sprawy. Z niewiadomych przyczyn nie złożył natomiast wniosku o sporządzenie uzasadnienia. Nie złożył również wniosku o przywrócenie terminu do tej czynności.

Mając powyższe na względzie, Sąd Okręgowy doszedł do przekonania, że brak jest podstaw do uznania, iż powód A.W. uchybił terminowi do złożenia wniosku o sporządzenie i doręczenie uzasadnienia wyroku. Skoro wniosek o sporządzenie uzasadnienia został wniesiony po terminie ustawowym, który nie został przywrócony, Sąd Okręgowy odrzucił tenże wniosek.

Powód wniósł zażalenie na powyższe postanowienie, powołując się na art. 394¹ § 2 i § 3 w związku z art. 398¹⁵ § 1 i art. 380 k.p.c. Zaskarżonemu postanowieniu zarzucił naruszenie art. 168 § 1 k.p.c., przez jego niezastosowanie mimo braku winy wnioskodawcy w niezłożeniu wniosku o doręczenie odpisu wyroku, a konsekwencji oddalenie wniosków o przywrócenie terminu do sporządzenia uzasadnienia wyroku, sporządzenia uzasadnienia wyroku i doręczenia odpisu

wyroku wraz z uzasadnieniem. Powód wniósł o uchylenie zaskarżonego postanowienia, a także o zasądzenie kosztów postępowania zażaleniowego. Reprezentujący powoda pełnomocnik z urzędu wniósł ponadto o zasądzenie kosztów pomocy prawnej udzielonej z urzędu, które nie zostały uiszczone w całości ani w części.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zażalenie zasługuje na uwzględnienie.

Analizę prawidłowości zaskarżonego orzeczenia rozpocząć wypada od przypomnienia, że postanowienie sądu drugiej instancji odrzucające wniosek strony o sporządzenie uzasadnienia wyroku tego sądu podlega zaskarżeniu w drodze zażalenia do Sądu Najwyższego w myśl art. 394¹ § 2 k.p.c. Cechy zaskarżalności środkiem odwoławczym nie ma natomiast postanowienie oddalające wniosek o przywrócenie terminu do złożenia tej treści wniosku. Postanowienie takie nie kończy postępowania w sprawie. Sytuuje się ono w kategorii postanowień, o których mowa w art. 380 k.p.c. Sąd Najwyższy może więc na podstawie tego przepisu, przez odesłanie zawarte w art. 394¹ § 3 k.p.c. w związku z art. 398²¹ k.p.c., na wniosek strony, rozpatrując zażalenie na postanowienie odrzucające wniosek o sporządzenie uzasadnienia wyroku, rozpoznać także, mające wpływ na jego wydanie, postanowienie oddalające wniosek o przywróceniu terminu do złożenia tegoż wniosku (por. uzasadnienia uchwał składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 31 maja 2000 r., III ZP 1/00, OSNC 2001 nr 1, poz. 1 i z dnia 6 października 2000 r., III CZP 31/00, OSNC 2001 nr 2, poz. 22 oraz uzasadnienia postanowień Sądu Najwyższego z dnia 11 sierpnia 1999 r., I CKN 367/99, OSNC 2000 nr 3, poz. 48; z dnia 15 grudnia 2005 r., I UZ 32/05, niepublikowanego; z dnia 19 lipca 2007 r., I UZ 15/07, niepublikowanego i z dnia 7 kwietnia 2011 r., IV CZ 2/11, LEX nr 785889).

Należy przypomnieć, że w myśl art. 387 § 3 k.p.c., termin do żądania doręczenia wyroku sądu drugiej instancji wraz z uzasadnieniem wynosi tydzień i biegnie od ogłoszenia sentencji orzeczenia. W niniejszej sprawie ogłoszenie wyroku Sądu Okręgowego nastąpiło w dniu 6 marca 2018 r., a przedmiotowy

wniosek, w następstwie którego zapadło zaskarżone postanowienie, złożono w dniu 3 lipca 2018 r., a więc po upływie ustawowego terminu do dokonania tej czynności procesowej.

Oceniając zasadność wniosku pełnomocnika powoda o przywrócenie terminu do złożenia wniosku o sporządzenie uzasadnienia wyroku i doręczenie orzeczenia z uzasadnieniem warto zauważyć, że w świetle art. 168 § 1 i 2 k.p.c. żądanie tej treści może zostać uwzględnione tylko wtedy, gdy uchybienie terminu do dokonania czynności procesowej pociąga za sobą ujemne dla strony skutki, a opóźnienie nastąpiło bez winy wnioskodawcy.

Odnośnie do pierwszej z wymienionych przesłanek przywrócenia uchybionego terminu trzeba stwierdzić, że przekroczenie przez powoda terminu do żądania doręczenia wyroku wraz z uzasadnieniem ma dla niego negatywne konsekwencje procesowe, gdyż sprawia, iż nie otwiera się termin do zaskarżenia orzeczenia drugoinstancyjnego skargą kasacyjną, przewidziany w art. 398⁵ § 1 k.p.c.

Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem, warunkiem skutecznego wniesienia skargi kasacyjnej, jest otrzymanie przez stronę odpisu wyroku sądu drugiej instancji wraz z uzasadnieniem, po złożeniu wniosku w tym przedmiocie stosownie do art. 387 § 3 k.p.c. Według art. 398⁵ § 1 k.p.c., skargę kasacyjną wnosi się do sądu, który wydał zaskarżone orzeczenie, w terminie dwóch miesięcy od dnia doręczenia orzeczenia z uzasadnieniem stronie skarżącej. Wniesienie skargi kasacyjnej musi zatem poprzedzać złożenie przez stronę zamierzającą zaskarżyć prawomocny wyrok (lub inne orzeczenie) sądu drugiej instancji wniosku o sporządzenie uzasadnienia i doręczenie odpisu orzeczenia z uzasadnieniem (jeżeli sąd drugiej instancji sporządza uzasadnienie jedynie na wniosek strony - art. 387 § 1 zdanie drugie k.p.c.) albo jedynie wniosku o doręczenie odpisu orzeczenia z uzasadnieniem (jeżeli sąd drugiej instancji sporządza uzasadnienie z urzędu - art. 387 § 1 zdanie pierwsze k.p.c.). Treść art. 398⁵ § 1 k.p.c. należy rozumieć w ten sposób, że termin dwóch miesięcy na wniesienie skargi kasacyjnej liczony jest od daty doręczenia orzeczenia sądu drugiej instancji dokonanego w sposób opisany w art. 387 § 3 k.p.c. To z kolei oznacza, że tylko wtedy, gdy strona zażądała w terminie tygodniowym od ogłoszenia orzeczenia doręczenia jej orzeczenia wraz z

jego uzasadnieniem, można mówić, że spełnione zostało wstępne wymaganie dla powstania możliwości wniesienia skargi kasacyjnej. Jeżeli strona z takim żądaniem nie wystąpiła, bądź też występując z nim przekroczyła siedmiodniowy termin do zgłoszenia żądania doręczenia orzeczenia wraz z uzasadnieniem (art. 387 § 3 k.p.c.), dwumiesięczny termin, przewidziany w art. 398⁵ § 1 k.p.c., w ogóle nie może rozpocząć biegu, a tym samym niemożliwe jest wniesienie skargi kasacyjnej (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 11 grudnia 1996 r., I PKN 45/96, OSNAPiUS 1997 nr 14, poz. 254; z dnia 7 lutego 1997 r., II UZ 25/96, OSNAPiUS 1998 nr 3, poz. 103; z dnia 2 czerwca 1997 r., I PKN 136/97, OSNAPiUS 1998 nr 2, poz. 44; z dnia 30 stycznia 1998 r., III CKU 106/97, Prokuratura i Prawo 1998 nr 6, poz. 30; z dnia 19 kwietnia 1999 r., II CZ 23/99, OSNC 1999 nr 11, poz. 195; z dnia 10 marca 2000 r., IV CZ 18/00, OSNC 2000 nr 10, poz. 181; z dnia 26 kwietnia 2001 r., II CZ 146/00, OSNC 2001 nr 12, poz. 180 oraz wyrok z dnia 19 marca 1997 r., II CKN 31/97, OSP 1997 nr 11, poz. 208).

Co do drugiego z ustawowych kryteriów przywrócenia uchybionego terminu, a mianowicie brak winy strony w zaistnieniu opóźnienia w dokonaniu czynności procesowej, w orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjmuje się, że uwzględnienie wniosku o przywrócenie uchybionego terminu może nastąpić tylko w sytuacji, gdy zachowaniu się strony nie można przypisać znamion winy w jakiegokolwiek jej postaci, również winy polegającej na zwykłym niedbalstwie. Przy ocenie braku winy w niedochowaniu terminu procesowego bierze się zaś pod uwagę miernik należytej staranności, jakiej można wymagać od człowieka przejawiającego dbałość o swe własne, życiowo ważne sprawy. Analizy tej dokonuje się przy tym w kontekście całokształtu okoliczności konkretnej sprawy. Stopień dbałości człowieka o własne sprawy zależy bowiem od szeregu obiektywnych uwarunkowań, wśród których szczególną rolę odgrywają przesłanki o społeczno-ekonomicznym i cywilizacyjno-kulturowym charakterze. Przesłanki te powinny być zatem uwzględniane przy konstruowaniu wzorca staranności, według którego oceniane jest zachowanie strony dopuszczającej się przekroczenia terminu do dokonania oznaczonej czynności procesowej. Przy ocenie winy strony lub jej braku w uchybieniu terminu do dokonania czynności procesowej należy brać pod rozwagę nie tylko okoliczności, które uniemożliwiły dokonanie tej czynności w terminie, lecz także

okoliczności świadczące o podjęciu lub niepodjęciu przez stronę działań mających na celu zabezpieczenie się w dotrzymaniu terminu (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 6 października 1998 r., II CKN 8/98, LEX nr 50679; z dnia 27 października 1998 r., II PKN 385/98, OSNAPiUS 1999 nr 23, poz. 753; z dnia 12 marca 1999 r., I PKN 76/99, OSNAPiUS 2001 nr 11, poz. 431; z dnia 14 kwietnia 1999 r., II UKN 555/98, OSNAPiUS 2000 nr 14, poz. 561; z dnia 22 lipca 1999 r., I PKN 273/98, OSNAPiUS 2000 nr 20, poz. 757; z dnia 29 października 1999 r., I CKN 556/98, LEX nr 50702; z dnia 2 sierpnia 2006 r., I UZ 13/06, OSNP 2007 nr 15-16, poz. 238; z dnia 10 stycznia 2007 r., I CZ 108/06, LEX nr 258547; z dnia 26 kwietnia 2007 r., III CZ 22/07, LEX nr 319631; z dnia 30 maja 2007 r., II CSK 167/07, LEX nr 346193 i z dnia 8 października 2010 r., II PK 70/10, LEX nr 687017).

W judykaturze wyrażany jest pogląd, że brak winy występuje między innymi w razie choroby strony lub jej pełnomocnika, która uniemożliwia podjęcie działania nie tylko osobiście, ale i skorzystania z pomocy innych osób. Innymi słowy, choroba strony (pełnomocnika), która nie wyklucza podjęcia działania, choćby przy pomocy osób trzecich, nie uzasadnia przywrócenia terminu do dokonania czynności procesowej (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 27 października 2005 r., III CZ 79/05, niepublikowane i z dnia 11 stycznia 2007 r., II CZ 116/06, LEX nr 258551). Winę w niedochowaniu terminu do dokonania czynności procesowej wyłączają również takie okoliczności, jak klęska żywiołowa, katastrofa komunikacyjna, udzielenie stronie błędnego pouczenia przez pracownika sądu.

Rację ma żalący się, że w rozpoznawanej sprawie uchybienie przez powoda A.W. terminowi do żądania sporządzenia uzasadnienia wyroku Sądu Okręgowego [...] w W. z dnia 6 marca 2018 r. było konsekwencją braku pouczenia strony o potrzebie i terminie wystąpienia z tego rodzaju wnioskiem, jako warunku skutecznego wywiedzenia skargi kasacyjnej. Ów brak pouczenia wynikał natomiast z szeregu okoliczności, z których nie wszystkie były zależne od powoda i przezeń zawinione. Początkiem sekwencji zdarzeń, które doprowadziły do złożenia przez żalącego się spóźnionego wniosku o doręczenie wyroku z uzasadnieniem, było zawiadomienie powoda o terminie rozprawy z naruszeniem art. 149 k.p.c., tj. na dzień przed rozprawą zamiast z co najmniej tygodniowym wyprzedzeniem. To

uchybie Sąd Okręgowy uniemożliwiło żalącemu się wzięcie udziału w rozprawie i uzyskanie od przewodniczącego składu sędziowskiego informacji o trybie zaskarżenia zapadłego w sprawie wyroku. Konkluzji tej nie podważa fakt podjęcia przez powoda pewnych czynności zmierzających do skorzystania z przysługującego mu prawa do wniesienia skargi kasacyjnej. Być może – jak sugeruje Sąd drugiej instancji – żalący się korzystał w tym zakresie z czyjejs pomocy prawnej. Jednakże pomoc ta okazała się niewystarczająca, skoro powód nie dokonał czynności warunkującej skuteczne zaskarżenie wyroku, czyli nie zażądał w terminie uzasadnienia orzeczenia. Dywagacje Sądu Okręgowego na temat możliwości zasięgnięcia przez żalącego się fachowej porady prawnej są nieuprawnione, skoro nastąpiło uwzględnienie przez Sąd Rejonowy wniosku powoda o ustanowienie dla niego pełnomocnika z urzędu celem wywiedzenia skargi kasacyjnej. Świadczy to o tym, że żalący się nie mógł bez uszczerbku dla utrzymania siebie o rodziny skorzystać z pomocy adwokata lub radcy prawnego ustanowionego samemu. Odmowa przywrócenia terminu do żądania sporządzenia i doręczenia uzasadnienia wyroku Sądu drugiej instancji i tym samym uniemożliwienie stronie wywiedzenia skargi kasacyjnej do tego orzeczenia, stawia zaś pod znakiem zapytania sens wyznaczenia powodowi pełnomocnika z urzędu dla skorzystania z tegoż trybu zaskarżenia wyroku.

Podzielając zarzuty i wnioski żalącego się, Sąd Najwyższy na podstawie art. 394¹ § 3 k.p.c. w związku z art. 398¹⁵ § 1 k.p.c. orzekł jak w postanowieniu.